

Передплата

«РУСЛАНА» вноситься
в Австрії:
за цілий рік . . . 20 кор.
« пів року . . . 10 кор.
« чверть року . . . 5 кор.
« місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
« пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Подвійне число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирнеш ми очі і душу ми вносем; а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми сердце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділь і руских свят
о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрация і
експедиция «Руслана» під
ч. 1. па. Дембровського (Хорун-
щини). Експедиция місцена
в Агенції Соколовського в
пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише
напередне застереження —
Реклямації неопечатаніє
вільні від порта. — Оголо-
шення-звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подати і при-
ватні донесення по 30 сот.
від стрічки

Голоси дневникарства про голодоване руских студентів.

(Конець).

«Шістьдесят годин голодованя!» Не менше як 60 годин голодують і терплять спрагу увязнені в львівському карнім суді рускі студенти, пише в суботнім вечірнім виданю з 23. лютого N. fr. Presse. Шістьдесят годин без всякої поживи, без страви і напитку! Вже деякі горячкують з голоду, слабшим грозить поважна небезпечність, наколиб ще оден день мало се потривати. Оден студент, котрого хитрощами проти його волі виманено з в'язниці, оповідає, що в келиях страшно душний воздух. Де ледво було місце для трох-чотирох, там сидить вісьмох. В сій в'язниці приневолені студенти залягоджувати свої природні потреби, а воздух наслідком того не виносимо занечищений. Пробі! Чиж се взагалі можливе в Австрії? Чиж справді думають центральні власти, що сей варварский скандал не спаде на їх власну голову, що сї нелюдські відносини не спадуть тягарем на їх славу, на їх значіне яко людей і державників? У кого є іскра справедливости і хто спосібний до симпатий з справдешньою людскости, сей признасть, що рускі студенти заслугоють найбільшого поважання, що сила їх волі приносить їм честь і їх народови. Сї молоді люди являють ся перед всею суспільностю, приступного для справедливости суду, далеко в благороднійшій ролі, як ті, котрі грають таку роллю, що байдужно приглядають ся всему, як молоді люди без достаточної причини задля університетської демонстрації zagrożені на тілі й житю. Хто перенесе ся гадкою в положенє голодуючих, що находять ся ще в добі росту, у віці, коли голод найбільше доскулює, хто уявить собі положенє сих студентів в занечищеном воздуху в'язниці, повинен признати, що у них є незвичайна сила характеру і що они неперечно приступні для найкрасших почувань.

«І з тими молодими людьми, до яких тепер звертає ся поважанє всего світа, котрі дають приклад незвичайного пожертвованя, поступають тепер так, начеб они такі були загально шкідливі, що їх випущене на вільну стопу моглоб бути грізне для держави, для суспільности і для польского народу. Австрия приглядає ся, як студенти, котрі нічого иншого не заподіяли, чого вже не роблено би по

инших університетах, вянуть з голоду і спраги, і як наше судівництво без якої небудь достаточної причини знеславлює ся задля політичного мудрованя.

«Хто може сих молодих людей переконати, що довга їх слідча в'язниця справді потрібна, коли вже в двох останніх днях показало ся, що процес не потерпить нічого, наколи 57 визволять зараз. Зовсім справедливо визволені не хотіли добровільно вийти з в'язниці, бо знали добре, позаяк те скороченє їх в'язненя було лише наслідком сего, що повсюду розпучливий крок руских студентів викликав велике зачудованє. В тім також проявляє ся благороднійше почуванє, як в сій строгости, з якою все ще 26 студентів держать зачинених, хоч ціла справа находить ся в яскравій нерозмірности до нечуваної строгости, з якою з ними обходять ся. Ніколи виразнійше не виявило ся, що австрійске судівництво і управа стали ся властиво більше внутрішньо австрійским судівництвом і управою. Сї страшні відносини не потривалиб навіть одного дня, як би про таке донесено з Відня, Градця або Берна. Але до Львова не досягає ані рамя австрійского судівництва ані сила австрійскої управи. Тимто она або бездільна або немічна, наколи перед цілим світом розгріває ся драма національного ворогованя між Поляками і Русинами в виді кримінального процесу. Для того будуть рускі студенти ще дальше голодувати, поки голодова горячка перемінить ся в голодове деліриум, поки неміч сердца наглим занепадом сил змете одного або другого а мучеництво увіковічить ненависть поміж обома народами. Австрійске судівництво не вспіє вже стерти сеї плями із свого обсягу. Сим разом застрягнуть в горлі всі фрази про авторитет і державний інтерес. Рускі студенти стали жертвою політичного вирахованя, політичної боязливости і сеї сумної правди, чого не повинні забувати також Німці, що нігде німіч не є так опущеня і видана без всякого згляду, як в австрійській політиці».

По скінченім голодованю.

(+) Визволенє руских студентів з в'язниці, як і ціла справа дала привід N. fr. Presse також із сеї нагоди застановити ся поважно над усякими можливостями і послідовностями, які в'яжуть ся

із сею справою. Виводи віденьского дневника такі влучні і замінні, що при всій скупости місця, яким розпоряджає наш дневник, не можемо відказати сего нашим читачам, щоби з огляду на велику досяглість сеї справи не поділити ся з ними в цілости виводами сего дневника. Вправді польске дневникарство накинulo ся на сї статі з незвичайною злобою, одначе нехай самі наші читачі судять, чи виводи сего дневника віденьского не є оправдані, а тоді само про себе покаже ся, чи напасти всепольского дневникарства справедливі.

«Голодованє руских студентів у Львові покінчене», пише N. fr. Presse вівторок 26. лютого в ч. 15.272. «Суд на останку надумав ся визволити також п'ятьох останних. Але що австрійскі судії допустили аж до уживаня такого героїчного способу, що чотири дні світ глядів на пекольне і соромне видовище, що упір радної палати аж тоді переломив ся, коли в'язні були близькими небезпечности смерти, а велику частину їх треба було замість визволеня винести півмертвих до шпиталю, се остане по всі часи чорною плямою на австрійским судівництві, якої не зможуть змити найвигодливійші правничі мудрованя. Імовірно не признають ся до того, що закінченє слідчої в'язниці споводовано голодованем і глибоко нарушеним почуванем права і людскости. Будуть запевняти, що суд поступив після закона і се не велика штука, оправдувати се супроти закона, котрий постановляє для приміненя слідчої в'язниці такі поводи, як небезпечність утечі, порозуміння і повтореня чину, поводи, котрих не треба доказувати, бо годі їх доказати, позаяк они є, наколи лише слідчий судия на справу так задивляє ся. Одначе тим не може і не повинно заспокоїти ся свідоме правне почуванє. Нічо не може переконати прилюдної опінії, котра приглядала ся сій нелюдській боротьбі о права, що треба було 4 тижні для сконстатованя подій довершених в очах численних свідків в університеті і що обжалованих, з котрих ні оден не пробував утікати, а навпаки в великій частині самі зголосили ся, котрі замість запевнєчувати, вважали се честію для себе, признати ся до діла, треба було держати так довго у в'язниці. Але передовсім не переконують нікого безпристрастного найбистроумнійші виводи і угрупованя подій, що чисто випадково відінали причини слідчої в'язниці в сій хвилі, в

котрій проявили ся позначки найповаж-
нійшої небезпечі життя на шів виголо-
джених і перші жертви треба було від-
возити до шпиталю.

(Конець буде).

Д О П И С Ь.

З Бережан.

(Віче в справі лімазійній. Старухівська
компанія.)
(Конець).

Щоби знати, чому всяка свідомо
людина мусить виступити против Стару-
ха, розкажемо, хто він є.

П. Старух зі Свободи знаний є
з робленя галабурд і вічного кандидова-
ня на посла против волі хлопських ко-
мітетів. Щоби раз вже показати нагу
душу п. Тимотеа (встидає ся назива-
тись Тимко), треба знати, що селяни зі
Свободи не розуміють досі поведєня
Старуха підчас послідного страйку.
Старух належав до організаторів
страйку в Свободі. Раз зайшов для
переговорів до двора, а гнєть зробило
ся дивне диво. Старух перестав займати
ся страйком, а незадовго вже пасла ся
єго худоба на двірськїм ґрунті.

Старух великий патриот. Обі бурси
руські в Бережанах держать лише хлоп-
ських дітїй, але Старух сотика не дав
на них.

Старух мешкає в Свободі, а Свобо-
да лежить в козівськїм судовім окрузі.
Старух не робить жадної роботи в ко-
зівськїм повіті, так як не робить нічого
в Свободі. Він не скликував підчас агі-
тації за реформою виборчою жадних
віч в тім повіті — крім одного або двох —
хоч се єго повіт. Старух їде лише на
віча, скликані через других і там де на-
рід вже через кого иншого розруханий.
Він їде там, де єго ще не знають, так
як в Свободі. В Козівщині віч нема, за-
те повно їх було в бережанськїм, де роз-
рухав др. Бачинський. Старух показував
єя на вічах в судовім окрузі бережань-
ськїм, бо тут мав готову миску перед
собою. Коли др. Бачинський зачав руха-
ти повіт підгаєцький, пійшов і Старух на
готовий хлїб до Підгаєччини. Старух є
організатором, але чужими руками і
грудьми і не на своїм сьмітїю.

Старух клепче, що стратив майно і
на послованю мусить піднести ся на но-
ги. Польські шляхтичі, як проциндрять
майно, пхають ся також до видзялів по-
вітових, кравого та на послів. Навіть
роблять такі гешефти як славний
Валевскі в Носова. Старух не уміє на
своїм ґаздувати, а хоче других учти
розуму.

Старух вводить особисті свої «спра-
ви» до товариств. Перед кількома літами
вів борбу в касі «Надія» в Бережанах, а
тоді товариство зачало упадати і мало
не зліквідувало ся.

Старухови післано блянкети на зі-
бранє підписів в Свободі на руску гі-
мназію в Бережанах. Старух не прислав
петиції ані підписів, але за те приїхав
сам на збори до Бережан в справі гі-
мназії, щоби на них завести кирицю
задля власної кандидатури. Всі партії
руські годять ся на поли борби о школу,
тому не відважить ся жадна партія бо-

ронити Старуха, котрий при такій мно-
говажній справі як борба о школу, пече
свою власну печеню, використовуючи
віче для своєї кандидатури.

Старух заявив о. Королеви на за-
міт, що не повинен пхати своєї канди-
датури: «Чи хочете, щоби я звернув ся
о поміч до Поляків?» Поляки вразно
говорять, що хотіли би мати Старуха,
бо як дадуть єму почту, буде сидів
тихо...

Перед кількома тижнями зорганізу-
вав ся з рамени народно-демократичної
партії комітет виборчий, зложений з
кільканайцяти селян і трєх духовних.
(на судовий повіт бережанський). Старух
не признає єго, як не признає місцевих
сільських комітетів, зорганізованих ще за
почином д-ра В. Бачинського. Не при-
знає навіть карности в тій партії, до
котрої зачисляє ся, в котрої зборах бе-
ре участь. Не питає ся організації ин-
ших повітів, а суне сам свою кандида-
туру, числячи, що тєгором змусить лю-
дей, щоби голосували за ним.

Наколиб Старух належав до котрої
небудь хочби найкрайнійшої партії і ро-
бив для справи, для ідеї, а не для сво-
єї особи, можна би єго поборювати, але
мусілоб ся ушанувати в нїм чоловіка
ідеї чи праці. Старух на вічах не поми-
не ніколи нагоди, щоби не висунути
своєї особи, своїх урєвних заслуг. Самі
селяни сьміють ся з єго, що як би не
Старух, то навіть колесо в возі не кру-
тило би ся.

Сумніваємо ся, чи найде ся свідомо-
ма людина, щоби згодила ся на роботу
Старуха, кажемо на роботу — кирицю.
Не найде ся жадна партія в краю, ко-
тра би відважила ся прийняти єго тепер
в свої ряди, а сли найде ся, то гнєть
єго вплив, сли не хоче некарностию
заразити ся.

Б

Польска праса супротив голодового страйку.

По вимогам засади «audiatur et
altera pars» згадалиб ми і про півуря-
дові виясненя президії львівського ви-
шого суду кравого, розіслані до поль-
ських дневників дотично подій в карнім
суді підчас голодовки руских студентів,
— однак зі сторони польської праси на-
громаджено в тій справі стілько ложно-
го і обидливого для Русинів материялу,
що передовсім мусимо в нїм розгляну-
ти ся.

Характеристичним є, що всі польські
шовіністично-консервативні дневники не
добачують аномалії в масовім арештова-
ню руских академиків по випущєню їх
з поліції після переслухання, в демонстра-
ційнім конвойованю їх жандармами і по-
ліціантами як звичайних злочинців, в пе-
рєтяганю слідчої вязниці аж до остаточ-
сти, але в тім, що судові власти не
посьміли трєвати в упорі перед марою
голодової смерти страйкуючих акаде-
миків!

«Стала ся небувала річ — пише в
тім згляді Gaz. narodowa — стала ся
одна з найгірших річий, які могли ста-
ти ся(!). Центральні власти, не маючі ні-

чо спільного з виміром справедливости(!),
перелякани виводами «N. fr. Presse» на
тему голодовки руских студентів, вміша-
ли ся в справу ведєного слідства. І під
впливом сєго вмішаня, під вражінєм
дзянків телефону з Відня, щоби чим
скорше усунєно руску голодовку, пов-
став в судових будинках на ул. Батория
хаос, якого до тепер не бачили і який
бодай не мав би в будучині як найфа-
тальнійших наслідків. Найбільше вибу-
яла і найславильнійша фантазія авто-
рів фарс, опереток, сатир, карикатур
не видумала єще віча інквізитів в кри-
міналі за дозволом власти. А однак
таке віче відбуло ся у Львові. Стала ся
непрадоподібна річ, яку навіть в Амери-
ці, де нічому не дивують ся, названо
би гумбургом. Перед сим вічем в крими-
налі став ся, як перед зовсім новим я-
вищем. Не хоче ся вірити в істнованє
сєго явища, так оно вивєртає всі поня-
тя про право, про правліне, про держа-
ву. Є оно потворним а є також карика-
туральним.»

Очевидно сї слова диктовані тільки
тавною злобою за те, що інтервенція
центральных властей пригадала закуку-
рїченим польским шовіністам, що ми
ще не живємо в Австрії і що Галичина
єще «виодремньона». Другим товчком
польської тромтадрації є здєрти всякий
німб мучєництва з геройської сотні на-
ших академиків-козаків, тож в дальшїм
ході Gaz. Narodowa торочить ось які
видумки:

«Увизнєних відвідувало щодєнно
кількасот осіб (зразу два рази на тиж-
дєнь, відтак лише в неділю дозволюва-
но бачити ся найближшим кривним зразу
на 10 хвиль, а відтак обмежено сєй час
до 2 минут! — Рєд.), а коли комусь
з відвідуючих видали ся за короткими
урядові години (!) прийнять, ішов з вя-
знем до келії (!!), а потім кликав дозор-
ця, щоби єго відпровадив до брами (!).
Раз молодиці українські (!) виломали
паркан (!) з сусідної реальности і зло-
жили грєміяльну візиту (!!)

бавлячим ся на вязничім подвірю студентам. Свобід-
ний від прийнять гостей (!) і о скілько ко-
трома з інквізитів не подобало ся якраз
балакати з слідчим судиєю (!), час про-
водили як найпрїємнійше (!). Спортові
забави і гімнастичні вправи під голим
небом (підчас півгодинного ранішного
і пополудневого проходу на вязничім
подвірю. — Рєд.), а гра, співи при а-
компанїєнтї відкорковуваних бутельок(!)
вечером, виповнювали побут тим вязням,
про котрих рівночасно рускі дневники
і вступивши з ними в союз «N. fr. Pres-
se» висали, що стогнуть в казаматах,
гірших від російських.»

Передовсім треба ствердити, що про
запроторєних у слідчій вязниці студентів
аж надто мало писало ся в рускій прасі,
а в німецькій зовсім ні. Аж як студенти
почали голодувати, їх кривда стала го-
лосною. Але тоді они вже ані не вихо-
дили на прохід, а тим менше не прий-
мали жадних відвідин — сиділи замкне-
ні в своїх келїях і дожидали увільненя
або — смерти! Огже представлєне Na-
rodówk-и є наскрїзь ложне. Щож до львів-
ських казаматів, то може найде ся перо
новелїсти, який достойно опише ті заби-

